

EUGENIUSZ WIĄZOWSKI

POSŁUGA DUSZPASTERSKA SALEZJANÓW W PARAFII POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ TRÓJCY W CZAPLINKU W LATACH 1945-2013

1. WSTĘP

Otoczony lasami Czaplinek leży w powiecie drawskim, na skrzyżowaniu dróg Wałcz-Koszalin i Szczecinek-Szczecin, na przesmyku pomiędzy jeziorami Drawsko i Czaplino. W miasteczku rozpoczyna się szlak kajakowy Drawą im. kardynała Karola Wojtyły Od końca XIII do początku XIV w. w Czaplinku istniała komandoria templariuszy, a później komandorię po nich przejęli joannici, którzy pozostali w Czaplinku do początku XV w.¹ W pierwszej połowie XVI w. na skutek ekspansji protestantyzmu na Pomorzu Zachodnim, majątek kościelny w Czaplinku przejęli protestanci². Duchowny katolicki przybył ponownie do Czaplinka dopiero w 1624 r.³ Upadek biskupstwa kamieńskiego spowodował, że Czaplinek stał się najdalej wysuniętym na północ ośrodkiem katolickim⁴, tak, że wieloletni proboszcz z Czaplinka, ks. Jakub Kluck, przed powstaniem w drugiej połowie XIX w. nowych katolickich ośrodków duszpasterskich w rejencji koszalińskiej, roztaczał opiekę duszpasterską nad katolikami w powiecie szczecineckim, pierwszy dotarł do Słupska i urządzał wyprawy misyjne na cały obszar aż po Kołobrzeg⁵. Parafia katolicka pw. Trójcy Świętej w Czaplinku od XVII w. do zakończenia II wojny światowej należała do Pomorza, ale pod względem kościelnym do archidiecezji poznańskiej⁶. 3 III 1945 r. miasteczko zdobyli żołnierze I Armii Wojska Polskiego, 12 maja 1945 r.

¹ Por. *Informator o Czaplinku*, red. J. Hübner, Czaplinek 1996, b. pag.

² Por. E. Müller, *Ewangelischen Bestlichen Pommern von der Reformation bis zur Begenwert*, t. II, Leon Sauniers Buchhandlung, Stettin 1912, s. 518-534; L. Bończa-Bystrzycki, *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w granicach diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej (X-XX/XXI wiek)*, Wydawnictwo Lech Bończa-Bystrzycki, Koszalin 2012, s. 221.

³ Por. T. Ceynowa, *Ziemia pogranicza. Dekanat walecki w latach 1821-1920*, Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, Radom 2004, s. 122.

⁴ Por. J. Nowacki, *Archidiecezja poznańska w granicach historycznych i jej ustrój*, t. 2, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1964, s. 390.

⁵ Por. L. Bończa-Bystrzycki, *Kościół katolicki na Pomorzu Zachodnim 1871-1945*, Wydawnictwo Lech Bończa-Bystrzycki, Koszalin 1995, s. 24; tenże, *Przynależność diecezjalna okręgu szczecineckiego i słupskiego pod koniec XIX wieku i w początkach XX wieku*, *Studia Koszalińsko-Kołobrzesckie* 1(1992), s. 128.

⁶ Por. tenże, *Problemy odbudowy świątyń i organizacji sieci parafialnej na Pomorzu Zachodnim po 1945 r.*, *Studia Gdańskie* 9(1993), s. 186; tenże, *Problemy odbudowy świątyń i organizacji sieci parafialnej na Pomorzu Zachodnim po 1945 r.*, *Studia Gdańskie* 9(1993), s. 186.

zmarł proboszcz czaplinecki autochton ks. Leon Wingner, zaś trzy miesiące później pracę kapłańską w miejscowej parafii katolickiej Świętej Trójcy podjął ks. Bernard Zawada SDB⁷. Tak rozpoczęła się posługa duszpasterska salezjanów, która dotąd nie została zaprzestana.

W publikacji niniejszej najpierw odniesiono się do terytorium parafii oraz wiernych, następnie zaprezentowano kadrę duszpasterską, przynależność diecezjalną i zakonną, po czym, pokrótce omówiono obiekty sakralne i wreszcie przedstawiono wybrane formy działalności duszpasterskiej.

2. TERYTORIUM PARAFII I LICZBA WIERNYCH

Przypuszcza się, że wybudowany prawdopodobnie za czasów templariuszy kościół pw. Świętej Trójcy stanowił jedyny ośrodek duszpasterski w całej okolicy. Nadejście reformacji, a wraz z nią kolonizacja starostwa drahimskiego przez przybyszów z Brandenburgii i Pomorza Zachodniego, znacznie osłabiła katolików. Już około 1540 r. protestanci zaczęli przejmować majątek kościelny i tworzyć struktury. Czaplinek otrzymał ponownie księdza katolickiego dopiero w 1624 r. Większość okolicznych mieszkańców pozostała jednak przy wyznaniu augsburskim, a liczba katolików zmniejszyła się do tego stopnia, że w 1776 r. w 11 miejscowościach filialnych Czaplinka mieszkało zaledwie 13 rodzin katolickich. Po pierwszym rozbiórze Polski, kiedy Czaplinek wraz z całym okręgiem znalazł się w granicach Prus, władze państwowe, w 1789 r., po przejęciu 11 katolickich obiektów sakralnych w okolicy miasteczka i przekazaniu ich protestantom, dążyły do likwidacji parafii katolickiej również w Czaplinku. Na miejsce księdza katolickiego planowano osadzić trzech duchownych protestanckich, którzy mieli przejąć kościół pw. Świętej Trójcy. Oficjał walecki ks. J. Dalski, chcąc ratować czaplinecką parafię, zwrócił się o interwencję w tej sprawie do konsystorza w Poznaniu. Mając na uwadze zachowanie parafii w Czaplinku, zasugerował jednocześnie zrzeczenie się praw do kościołów filialnych. Na czas budowy kościoła ewangelickiego władze pruskie zamierzały zamienić kościół pw. Świętej Trójcy na symultalny, co w konsekwencji ułatwiłoby likwidację parafii katolickiej. Nieustępliwa postawa oficjała waleckiego wobec władz rządowych, a także wybudowanie w miasteczku nowego zboru ewangelickiego sprawiły, że zaniechano planów likwidacji tej parafii. Nowe zagrożenie pojawiło się dopiero w czasach Kulturkampf, lecz ówczesne władze rejencyjne w Koszalinie nie dążyły do kasacji placówki, ale tylko do bezwzględного egzekwowania ustaw majowych. W 1918 r. parafia w Czaplinku liczyła zaledwie 204 katolików, a w 1919 r. – 320⁸.

W 1949 r. do parafii należały: Czaplinek, Broczyna, Czychry, Graniczne, Machliny, Mała Piła, Małe Czarne, Nowa Drachnina, Płowna, Posieglowy, Stare Drawsko, Trzcienica i Wysokie Pole. W 1959 r., po zmianie nazw tych miejscowości, były to już: Czaplinek, oddalona o 6 km Broczyna, Buszowo – 6 km, Byszkowo – 8 km, Czarne Małe – 7 km, Dobrzyca Mała – 7 km, Kamienna Góra – 8 km, Łysinin – 8,5 km, Ma-

⁷ Por. B. Zawada, *Kronika – Czaplinek*, Zarządzenia Kurii Gorzowskiej 7(1951)1-3, s. 177-180.

⁸ Por. T. Ceynowa, *Ziemia pogranicza. Dekanat walecki...*, s. 116, 122-123.

chliny – 12 km, Miłkowo – 7 km, Motarzewo – 12 km, Nowe Drawsko – 5 km, Pławno – 4 km, Psiegłowy – 7 km, Sikory – 5 km, Stare Drawsko – 6 km, Trzciniec – 7 km, Wysokie Pole – 3 km, Żerdno – 8 km. Wg wykazu z 1998 r. nazwa Broczyna zamieniona została na Broczyno, nie ma Buszowa i Wysokiego Pola, a występują nie wymienione wcześniej: Dębnewice – 7 km, Drahimek – 8 km, Karsno – 5 km, Kołomont, Kuszewo, Łazice, Niwka, Nowa Wieś koło Jędrzejowa, Nowy Czaplinek, Studniczka, Wełnica i Zawada, Kwiatowo, Rzepowo, Siemczyno Majątek oraz Wrzoski Majątek⁹.

W miarę upływu czasu z terytorium parafii wydzielono: Parafię pw. Matki Bożej Różańcowej w Siemczynie – erygowaną 2 X 1973 r., parafię Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Broczynie – erygowaną 24 VIII 1999 r. oraz Parafię pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Sikorach – erygowaną 29 VIII 2001 r. W granicach parafii znalazły się: Cichorzecze, Czaplinek, Karsno, Kołomąt, Łazice, Łąka, Niwka, Piekary, Pławno, Psie Głowy, Studniczka i Wełnica¹⁰.

W 1949 r. parafia Świętej Trójcy w Czaplinku liczyła 5039 wiernych, w 1959 r. – 5568, w 1982 r. – 7500, w 1987 r. – 8600, w 1998 r. na terenie parafii mieszkało 9875 osób, a parafian było 8600, zaś w 2012 r. – 9783 mieszkańców, a 3903 wiernych¹¹.

3. KADRA DUSZPASTERSKA

Ks. Bernard Zawada należał do prekursorów podejmujących duszpasterstwo na Pomorzu Środkowym. Po przybyciu w okolice Szczecinka początkowo zatrzymał się w parafii Łubowo, a od 12 VIII 1945 r. zamieszkał na stałe w Czaplinku i objął Parafię pw. Świętej Trójcy, podejmując zarazem duszpasterstwo nie tylko w miasteczku, lecz także okolicy. Dopiero 1 września ks. inspektor Wojciech Balawejder udzielił mu pozwolenia na czasowy pobyt poza zgromadzeniem i obiecał porozumieć się z kard. Augustem Hlondem w sprawie duszpasterstwa i jurysdykcji dla salezjanów na terenach ziem odzyskanych¹². Ks. Zawada 20 IX 1945 r. przedstawił się administratorowi apostołskiemu ks. prał. Edmundowi Nowickiemu oraz złożył pisemną relację oraz ustne wyjaśnienie o swojej działalności. Nominację do administrowania parafii w Czaplinku z tytułem proboszcza otrzymał 21 XII 1945 r. Ks. E. Nowicki, doceniając pracę duszpa-

⁹ Por. *Schematyzm Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Pilskiej 1949* [dalej: SAG 1949], Kuria Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Pilskiej, Gorzów Wlkp. 1949, s. 265-266.

¹⁰ *Schematyzm Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej* [dalej: SDKK] 2012, red K. Klawczyński, Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołobrzeska, Koszalin 2012, s. 81, 95, 97, 82-83.

¹¹ Por. *Schematyzm Diecezji Gorzowskiej* [dalej: SDG] 1959, Kuria Biskupia w Gorzowie Wlkp., Gorzów Wlkp. 1959, s. 317; SDKK 1977, opr. P. T. Mielczarek, Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołobrzeska, Koszalin 1977, s. 48, SDKK 1982, opr. P. T. Mielczarek, Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołobrzeska, Koszalin 1982, s. 84; SDKK 1987, opr. P. T. Mielczarek, Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołobrzeska, Koszalin 1987, s. 71; SDKK 1998, opr. K. Zadarko, D. Końska, K. Wilkowska, Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołobrzeska, Koszalin 1998, s. 122-123; L. Kaliński, *Rodzina salezjańska w Polsce. Wykaz domów i osób*, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 1988, s. 255; SDKK 2012, s. 83.

¹² Por. J. Pietrzykowski, *Początki pracy salezjanów na Pomorzu Zachodnim na przykładzie Debrzyna*, *Seminare* 19(2003), s. 414.

sterską ks. B. Zawady, 29 IV 1949 r. mianował go dziekanem dekanatu wałeckiego. Tego samego roku, na wniosek inspektora, został on ponadto wyznaczony przez kurie gorzowską na spowiednika kwartalnego siostr salezjanek w Połczynie Zdroju. Ks. Zawada, ciesząc się szacunkiem u parafian, pracował w Czaplinku do końca życia¹³. Po śmierci ks. Zawady nominację na proboszczów otrzymywali kolejni salezjanie.

Tabela 1. Chronologiczny wykaz salezjanów piastujących urząd proboszczów w Parafii pw. Świętej Trójcy w Czaplinku w latach 1945-2013.

Imię i nazwisko	Data oraz miejsce urodzenia	Daty i miejsca pierwszych ślubów zakonnych i święceń presbiteratu	Okres piastowania urzędu proboszcza	Uwagi
1. ks. Bernard Zawada	20 VIII 1912 Koło	26 VII 1934 Czerwińsk 23 V 1943 Kraków	1945-1966	proboszcz, od 1949 r. dziekan dekanatu wałeckiego, +16 VI 1966 - Poznań
2. ks. Edmund Zamiatła	3 VII 1928 Waławów, pow. Słupca	2 VII 1928 Czerwińsk 15 VI 1957 Płock	1966-1968	proboszcz - +9 VI 1978 - Łódź
3. ks. Julian Rykała	19 VI 1933 Wyżne, pow. Rzeszów	3.VIII.1935 Czerwińsk 28.X.1943 Warszawa	1968-1971	proboszcz +3 XII 1988 Wyżne
4. ks. Stanisław Jankowiak	26 I 1931 Śrem	2 VIII 1950 Czerwińsk 30 VIII 1959 Łądz	1971-1977	Proboszcz i od 1977 r. dyrektor wspólnoty zakonnej
5. ks. Antoni Rafałko	13 XII 1937 Niewiarowo, pow. Mońki	2 VIII 1955 Czerwińsk 7 VI 1964 Łądz	1977-1979	proboszcz i dyrektor wspólnoty zakonnej, +9 II 2002 - Olsztyn
6. ks. Henryk Jendryczka	7 IV 1934 Brodnica	2 III 1951 Czerwińsk 4 VI 1961 Łądz	1979-1985	proboszcz i dyrektor wspólnoty zakonnej
7. ks. Kazimierz Lewandowski	1 III 1948 Piła	16 VIII 1967 Kutno- Wozniaków 15 VI 1974 Piła	1985-1991	administrator parafii 1985-1986, proboszcz 1986-1991 ¹ i dyrektor wspólnoty zakonnej, +2 IV 2011 - Szczecin
8. ks. Gwidon Ekert	25 IV 1957 Żerków	22.VIII.1976 Czerwińsk 11.VI.1983 Łądz	1991-1994	proboszcz i dyrektor wspólnoty zakonnej

¹³ Por. tenże, *Obecność Salezjanów Inspektorii św. Stanisława Kostki na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945-1952*, Kutno 1990, s. 133-134, 140; tenże, *Salezjanie w Polsce 1945-1989*, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2007, s. 46, 239.

Imię i nazwisko	Data oraz miejsce urodzenia	Daty i miejsca pierwszych ślubów zakonnych i święceń prezbiteratu	Okres piastowania urzędu proboszcza	Uwagi
9. ks. Jan Hübner	28 VII 1961 Czarne	24 IX 1980 Czerwińsk 26 V 1989 Łąd	1994-2001	proboszcz i dyrektor wspólnoty zakonnej
10. ks. Wiesław Pluto-Prądyński	15 VIII 1963 Bytów	19 VIII 1990 Kawnice – śluby wieczyste 4 VI 1992 Łąd	2001-2007	„
11. ks. Kazimierz Chudzicki	17 VII 1971 Szczecin	27 VII 1997 Rumia - śluby wieczyste 27 V 2000 Łąd	2007- 2010	„
12. ks. Mirosław Kurkiewicz	31 VIII 1972 Ślupsk	1994 Swobnica 25 V 2002 Łąd	2010-	Proboszcz, dyrektor wspólnoty zakonnej i wicedziekan dekanatu Barwice

Źródło: Archiwum Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii św. Wojciecha z siedzibą w Pile [dalej: ASIP], t. Czaplinek, b. sygn., b. pag.; Archiwum Rzymsko-Katolickiej Parafii pw. Świętej Trójcy w Czaplinku [dalej: APSTC]. *Kronika Parafii pw. Świętej Trójcy w Czaplinku 1945-2013*, b. sygn., b. pag.; A. Świda, *Problem parafii salezjańskich na Ziemiach Odzyskanych*, Łąd 1972, mps, s. 84; L. Kaliński, *Rodzina Salezjańska w Polsce...*, s. 230, 271-288, 420-458; J. Wąsowicz, *Absolwenci WSD TS w Łądzie jako duszpasterze i wychowawcy młodzieży*, w: *50 lat Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą 1952-2000. Księga jubileuszowa*, red. M. T. Chmielewski, Wyższe Seminarium Duchowne Towarzystwa Salezjańskiego Łąd n. Wartą. Łąd 2002, s. 269-274; SDKK 2012, s. 83; *Parafia pw. Świętej Trójcy w Czaplinku*, <www.koszalin.opoka.org.pl>, (data dostępu: 22.10.2013); *Nekrolog polskich salezjanów*, <www.sdb.krakow.pl>, (data dostępu: 24.10.2013); E. Wiązowski, *Salezjanie na Pomorzu Środkowym...*, s. 152-153.

W pierwszych latach ks. B. Zawada sam obsługiwał rozległą parafię¹⁴, później korzystał z pomocy przydzielonych mu przez kolejnych inspektorów współbraci: księży, kleryków asystentów oraz koadiutorów.

Tabela 2. Chronologiczny wykaz księży personelu pomocniczego w Parafii Świętej Trójcy w Czaplinku w latach 1947-2013.

Imię i nazwisko	Okres pracy duszpasterskiej w Czaplinku	Uwagi
1. ks. Tadeusz Jańczak	V-IX 1947	
2. ks. Andrzej Grylak	IV-XII 1949	
3. ks. Eugeniusz Sroczyński	1950-1952	+25 VIII 1987 - Czerwińsk
4. ks. Jan Laśkiewicz	1951-1957	+6 III 1988 - Łódź
5. ks. Jerzy Kowalski	1956-1957	
6. ks. Jan Romanowicz	1957-1958	17 IX 1961- Łąd

¹⁴ Por. J. Pietrzykowski, *Obecność Salezjanów...*, s. 140.

Imię i nazwisko	Okres pracy duszpasterskiej w Czaplinku	Uwagi
7. ks. Tadeusz Jańczak	V-IX 1947	
8. ks. Andrzej Grylak	IV-XII 1949	
9. ks. Eugeniusz Sroczyński	1950-1952	+25 VIII 1987 - Czerwińsk
10. ks. Jan Łaskiewicz	1951-1957	+6 III 1988 - Łódź
11. ks. Jerzy Kowalski	1956-1957	
12. ks. Stanisław Odziemczyk	1958-1962	+1 X 1992 - Miastkowo
13. ks. Ryszard Dąbrowski	1960-1961	Inkardynowany do diecezji warszawskiej
14. ks. Leonard Rynkun	1960-1961	+26 VII 2008 - Olsztyn
15. ks. Emanuel Słodczyk	1962-1966	+31 I 1966 - Czaplinek
16. ks. Henryk Jendryczka	1962-1966	
17. ks. Edward Kołek	1962-1966	+2 VII 1989 - Kadyny
18. ks. Bolesław Wyszomierski	1965-1968	+28 XII 1982 - Jurate, Brazylia
19. ks. Hilary Rogowski	1965-1967	+9 VIII 2005 - Pułtusk
20. ks. Władysław Sobczyński	1966-1968	+30 IX 1993 - Elbląg
21. ks. Michał Chraćol	1966-1969	+16 III 1969 - Czaplinek
22. ks. Henryk Tkaczyk	1967-1971	
23. ks. Tadeusz Żebrowski	1967-1969	
24. ks. Franciszek Warniewski	1968-1970	
25. ks. Konrad Pyrek	1969-1971	+3 IV 1979 - Łódź
26. ks. Stanisław Stachów	1969-1970	
27. ks. Kazimierz Machnikowski	1970-1971	+13 V 2012 - Swobnica
28. ks. Kazimierz Walczuk	1970-1972	
29. ks. Kazimierz Furdyna	1970-1973	+26 VI 2011 - Aleksandrów Kuj.
30. ks. Stanisław Jankowski	1971-1972	
31. ks. Mieczysław Kitlas	1971-1973	+18 IV 1979 - Sztum
32. ks. Stanisław Halagiera	1972-1973	+28 II 2013 - Brzeźno
33. ks. Henryk Olesik	1972-1976	
34. ks. Bolesław Woźny	1972-1973	
35. ks. Józef Jeszke	1973-1974	+16 VIII 1991 - Wejherowo
36. ks. Stanisław Ługowski	1973-1974 1979-1983	
37. ks. Izidor Sadowski	1973-1978	
38. ks. Bolesław Leciej	1974-1976	
39. ks. Zenon Mach	1976-1979	
40. ks. Henryk Zieniewicz	1976-1981	+25 X 2005 - Debrzno
41. ks. Lucjan Dąbrowski	1978-1979	
42. ks. Michał Kłoda	1979-1980	+24 V 2006 - Szczecin
43. ks. Bogdan Wegnerowski	1980-1982	
44. ks. Ignacy Pływaczyk	1982-1999	+14 XI 1991 - Czaplinek
45. ks. Kazimierz Drynikowski	1983-1985 2012-	
46. ks. Stanisław Politowicz	1985-1989 1999-2012	+ 7 V 2012 - Czaplinek
47. ks. Tadeusz Rozalik	1985-1989	

Imię i nazwisko	Okres pracy duszpasterskiej w Czaplinku	Uwagi
48. ks. Tadeusz Pepliński	1985-2000	+ 23 IX 2001 - Szczecin
49. ks. Czesław Chmielewski	1989-1999	
50. ks. Zygmunt Grochowiak	1990-1991	
51. ks. Krzysztof Oleszkiewicz	1991-1992	
52. ks. Mieczysław Teleman	1991-1992 1995-1996	
53. ks. Waldemar Grzelec	1992-1995	
54. ks. Henryk Wróbel	1992-1995	
55. ks. Jan Oleksiuk	1994-1998	
56. ks. Szymon Spalony	1996-2000	
57. ks. Stanisław Sadowski	1996-1997	
58. ks. Przemysław Pawelski	1997-2001	
59. ks. Piotr Szumny	1998-2000	
60. ks. Zbigniew Kąkol	2000-2002	
61. ks. Piotr Perszko	2001-2006	+19 IV 2010 - Kobylnica
62. ks. Jacek Kowalkowski	2000-2001	
63. ks. Tadeusz Stromski	2001-2003	
64. ks. Jerzy Królak	2003-2004	
65. ks. Władysław Nalepka	2003-2004	
66. ks. Jarosław Kobiałka	2004-2010	
67. ks. Andrzej Skowroński	2004-2006	
68. ks. Robert Dmochowski	2006-2010	
69. ks. Mirosław Pluskota	2006-2009	
70. ks. Damian Poleszczuk	2009-2010	
71. ks. Michał Słodkowski	2011-	
72. ks. Tomasz Blok	2011-	
73. ks. Piotr Kowalkowski	2013-	

Źródło: ASIP, T. Czaplinek..., b. pag.; APŚTC. Kronika parafii..., b. pag.; A. Świda, Problem parafii salezjańskich..., s. 84; L. Kaliński, Rodzina Salezjańska w Polsce..., s. 230, 271-288, 420-458; J. Wąsowicz, Absolwenci WSD TS w Łądzie..., s. 269-274; Parafia pw. Świętej Trójcy w Czaplinku, <www.koszalin.opoka.org.pl>, (data dostępu: 22.10.2013); Nekrolog salezjanów polskich, <www.salezjanie.pl/bws/nekrologi>, (data dostępu: 23.10.2013); Nekrologi Salezjanów Księdza Bosko-Inspektorii Pilska, <www.salezjanie.pl/informacje>, (data dostępu: 23.10.2013); E. Wiązowski, Salezjanie na Pomorzu Środkowym..., s. 170-174.

Kapłanom pomagało w pracy 25 kleryków odbywających przewidzianą przepisami zakonnymi praktykę pedagogiczno-duszpasterską, spośród których święcenia kapłańskie otrzymało i w Zgromadzeniu Salezjańskim pozostało 10: ks. Ryszard Ukleja (+7 V 2009 Debrzno), ks. Henryk Paszek, ks. Benedykt Andrzejuk (+12 VII 2014 Słupsk), ks. Zbigniew Malinowski, ks. Stanisław Boguski, ks. Zenon Jakuboszczak, ks. Władysław Grochał, ks. Andrzej Słowik, ks. Andrzej Zdzieborski i ks. Wojciech Pettke. W Czaplinku pracowali również koadiutorzy, w latach 1964-1965 ko. Marian Choim (+17 VI 1979-Olsztyn Gutkowo) oraz w latach

1965-1967 ko. Antoni Pytel (+4 VIII 1995 – Rumia). Od 2010 r.¹⁵ duszpasterze zaczęli korzystać z pomocy przygotowujących się do wstąpienia do Towarzystwa salezjańskiego aspirantów¹⁶. Należy dodać, iż od 1 IX 1952 r. w Czaplinku istnieje również wspólnota zakonna Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych. Siostry salezjanki pracowały w katechizacji, w zakrystii i w kuchni domu salezjańskiego¹⁷.

W latach 1945-1972 parafia w Czaplinku znajdowała się w administracji apostołskiej kamieńskiej, lubuskiej i prałatury pilskiej, która została w 1951 r. przekształcona w ordynariat gorzowski, zwany potocznie diecezją gorzowską, później znalazła się w granicach diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej¹⁸. Początkowo parafia należała do dekanatu Wałcz, później do dekanatu Mirosławiec, a następnie przydzielona została do dekanatu Barwice¹⁹.

Pod względem zakonnym salezianie z Czaplinka od 1945 r. należeli do Inspektorii św. Stanisława Kostki z siedzibą w Łodzi, której siedzibę w 1986 r. przeniesiono do Warszawy, a następnie do utworzonej 16 XII 1979 r. Inspektorii św. Wojciecha z siedzibą w Pile²⁰. W pierwszym okresie czynnikiem łączącym wszystkich współbraci na ziemiach odzyskanych byli inspektorzy, później obowiązki te przejęli delegaci poszczególnych ośrodków²¹. Czaplinek przydzielono do ośrodka pilskiego²². Regulacja statusu prawnego parafii obsługiwanych przez salezjanów, której zdołał dokonać ks. inspektor Stanisław Styrna z biskupami ordynariuszami poszczególnych diecezji, umożliwiła dalszą normalizację życia wspólnotowego i 7 VII 1977 r. erygowano dom zakonny Świętej Trójcy w Czaplinku. Od tego czasu każdorazowy proboszcz pełnił jednocześnie funkcję dyrektora wspólnoty zakonnej²³.

4. OBIEKTY SAKRALNE PARAFII NA TLE DZIEJÓW CZAPLINKA I OKOLICY

Pojezierze Drawskie wraz z całym Pomorzem Zachodnim za czasów Mieszka I zostało włączone w granice państwa polskiego. W późniejszych czasach Czaplinek przechodził różne, nierzadko burzliwe koleje losu, powodujące odrywanie i powtórne przyłączanie do państwa polskiego. W 1286 r. książę wielkopolski Przemysław II sprowadził do Czaplinka zakon rycerski templariuszy. Na siedzibę swojej komandorii templariusze obrali miejsce przy istniejącej już osadzie, zbudowali zamek i w 1291 r. nadali miejscowości prawa miejskie, a komandorię swoją

¹⁵ Por. E. Wiązowski, *Salezianie na Pomorzu Środkowym...*, s. 205, 215.

¹⁶ Por. APŚTC, *Kronika parafii...*, b. pag.

¹⁷ Por. L. Kaliński, *Rodzina salezjańska w Polsce...*, s. 498-499.

¹⁸ Por. SAG 1949, s. 265; SDG 1959, s. 317; SDKK 1974, s. 92.

¹⁹ Por. SAG 1949, s. 265; SDKK 1974, Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołobrzeska, Koszalin 1974, s. 92; SDKK 1977, s. 48; SDKK 2012, s. 77.

²⁰ Por. S. Kosiński, *Rys historyczny Towarzystwa Salezjańskiego w Polsce*, w: L. Kaliński, *Rodzina salezjańska w Polsce...*, s. 35; J. Wąsowicz, *Historia salezjańskiej inspektorii pw. św. Wojciecha z siedzibą w Pile*, *Seminare* 22(2005), s. 97, 112.

²¹ Por. J. Pietrzykowski, *Salezianie w Polsce...*, s. 56

²² Por. A. Świda, *Problem parafii salezjańskich...*, s. 12, 62.

²³ Por. APŚTC, *Kronika parafii...*, b. pag.; J. Pietrzykowski, *Salezianie w Polsce...*, s. 46.

nazwali Tempelborch. Później zaś, zgodnie z poleceniem papieża Klemens V, który w 1312 r. zlikwidował zakon templariuszy, nieruchomy majątek przeszli joannici. Umocnili oni komandorię w Czaplinku, budując zamki strażackie od północy w Drachimiu (dziś Stare Drawsko) oraz od południa w Machlinach. Metropolita joannitów w Akwizgranie, z uwagi na kłopoty finansowe, sprzedał w 1366 r. zamek w Czaplinku królowi Kazimierzowi Wielkiemu. Dwa lata później, pokonany margrabia Otto Leniwy, na mocy traktatu drawskiego oddał komandorię wraz z Drawskiem i Czaplinkiem pod polskie zwierzchnictwo. Joannici nadal pozostali w zamkach jako lennicy Polski, ale ponieważ zakonów łamał układ drawski, Władysław Jagiełło wysłał do Czaplinka i Drohimia wojska, które w 1407 r. wypędziły ich, a król utworzył z komandorii starostwo polskie z siedzibą w zamku drohimskim²⁴.

Kościół parafialny pw. Świętej Trójcy w Czaplinku powstał w XV w. z przebudowy spalonego zamku templariuszy. W 1725 r. znowu obiekt spłonął, lecz z ofiar wiernych został ponownie odbudowany. Jest to kościół orientalny, zbudowany z granitu zarzuconego zaprawą, założony na prostokącie z wyokrąglonymi narożnikami od wschodniej strony. Część wschodnia została oszkarpowana pięcioma szkarpami. Ponadto, pojedynczą szkarpę umieszczono się na 1/3 długości ściany południowej. Kościół zdobią cztery półkoliste, uskokowe portale, rozmieszczone po jednym na każdej ze ścian. Pod kościołem zlokalizowano kryptę grobową. Przykryte płaskim stropem wnętrze w XIX w. przyozdobiono polichromią, a ściany iluzjonistycznie malowanymi pilastrami. Z dawnego wyposażenia pozostały: ołtarz z XVI w., ambona klasycystyczna z 1823 r., a także zabytkowe organy zbudowane przez Wilhelma Sauera. Obok kościoła zachowała się natomiast kryta gontem niska dzwonnica kozłowa z dużym dzwonem odlanym w 1730 r. w Kołobrzegu²⁵.

Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Małym Czarnym poświęcony został 10 III 1946 r.²⁶. Kościół i parafia katolicka w Małym Czarnym istniały po 1407 r., czyli po zajęciu tych terenów przez Władysława Jagiełłę. W czasach reformacji obiekt przejęty został przez protestantów, w 1628 r. ponownie odzyskany przez katolików i do 1826 r. stanowił świątynię filialną parafii Czaplinek. Neogotycki, orientowany kościół, z wyodrębnionym prezbiterium i wieżą dobudowaną od zachodniej strony do nawy, wymurowany został z czerwonej cegły. Wieżę zakończona dachem ostrym, a nawę dwuspadowym²⁷.

Za miejsce modlitw katolików służył również poświęcony 5 V 1946 r. kościół pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Sikorach. Kościół w Sikorach istniał już w 1407 r. W czasie reformacji przeszedł on w posiadanie protestantów. Odzyskany ponownie przez katolików po 1628 r. należał do parafii Czaplinek jako świątynia filialna. Obecny obiekt zbudowany został w 1869 r. na planie prostokąta. Jest murowany z kamienia ciosanego, orientowany, zakończony prostym, niewy-

²⁴ Por. *Informator o Czaplinku...*, b. pag.

²⁵ Por. *SDKK 1982*, s. 85-86; K. Chudzicki, *Placówki salezjańskie – Czaplinek*, Don Bosco (2008)5, s. 20.

²⁶ Por. *SDKK 1987*, s. 71.

²⁷ Por. *SDKK 1982*, s. 86.

odrębnionym prezbiterium. Strop pozostawiono płaski, drewniany, belkowy. Chór wsparty został na czterech drewnianych słupkach. Cały obiekt przykryto dwuspadowym dachem²⁸.

Pierwotnie katolicki był również poświęcony 1 XI 1956 r. kościół pw. Wszystkich Świętych w Starym Drawsku. Obecny, neogotycki kościół zbudowany został w latach 1869-1870 z kamienia łupanego i cegły, na miejscu poprzedniego, który istniał tu najprawdopodobniej już w XIII w. Jest to obiekt orientowany, bez wieży, z wyodrębnionym trójbocznym prezbiterium. Sufit budowli pozostał sklepiony, drewniany, belkowy. Kościół przykryto dachem dwuspadowym. Wewnątrz wkomponowano prosty chór wsparty na czterech drewnianych słupkach²⁹.

Kościół parafialny pw. św. Trójcy w Czaplinku był zbyt mały dla wspólnoty parafialnej, dlatego 16 IX 1946 r. został przejęty i poświęcony bardzo zaniedbany wówczas poewangelicki kościół pw. Podwyższenia Świętego Krzyża w Czaplinku. Pełnił on odtąd funkcję kościoła pomocniczego, ale koncentrowało się przy nim niemal całe życie parafialne. Usytuowany we wschodniej pierzei rynku miejskiego zbór wzniesiony został w 1829 r. wg projektu Carla Friedricha Schinkla na miejscu starego, ryglowego. W 1624 r. sześciu pastorów z Czaplinka i okolicy zostało wypędzonych przez ludność polską. Dopiero w 1707 r. osiedlił się ponownie pierwszy pastor luterański i protestanci zdecydowali się na wystawienie dużego zboru. Budowla zaprojektowana została na planie krzyża, z wydłużoną nawą główną, przeciętą w połowie długości transeptem. Na wielkich płaszczyznach ścian, posadowionych na potężnym cokole, wkomponowane zostały półkoliście zamknięte okna. Na zakończeniach naw umieszczono monumentalne portale schodkowe, zwieńczone półkolistymi tympanonami. Zbór przykryty został ośmiopłaciowym, regularnym dachem. Z pierwotnego wyposażenia zachowała się empora organowa i organy wykonane w 1862 r. przez firmę B. Grunberga ze Szczecina³⁰. W ramach przygotowania do Wielkiego Jubileuszu 24 X 1999 r. miała miejsce konsekracja tego kościoła, której dokonał bp koszaliński Marian Gołębiowski³¹.

W 1957 r. powstała odrębna placówka duszpasterska w Siemczynie. Do tego czasu świątyniami filialnymi parafii w Czaplinku były również: XIX-wieczny kościół pw. Matki Bożej Różańcowej w Siemczynie, poświęcony 7 X 1945 r., XVII-wieczny kościół pw. Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych w Piasecznie, poświęcony 12 V 1946 r. oraz XIX-wieczny kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Rzepowie, poświęcony 10 VII 1947 r.³²

Kościół filialny pw. Matki Boskiej Wspomożycieli Wiernych w Broczynie wzniesiony został wg projektu inż. Janusza Kirszaka z Kołobrzegu. Broczyno posiadała kościół już w XIII w., w 1793 r. postawiono tu kościół ryglowy, a w miej-

²⁸ Por. *SDKK 1977*, s. 50.

²⁹ Por. *SDKK 1977*, s. 50, 71; *SDKK 1982*, s. 87.

³⁰ Por. A. Świda, *Problem parafii salezjańskich...*, s. 83; *SDKK 1982*, s. 86.

³¹ Por. *Czaplinek*, *Kronika Salezjańskiej Inspektorii św. Wojciecha* (2000)2, s. 40.

³² Por. *SDKK 1982*, s. 96-97; *DKK 1987*, s. 88.

scu tego z kolei, dzięki staraniom Zgromadzenia Salezjańskiego, powstał nowy w kształcie rotundy z kopułą i iglicą. Kamień węgielny pod budowę 26 VIII 1980 r. poświęcił bp koszaliński Ignacy Jeż³³. Kościół filialny pw. Chrystusa Króla w Machlinach zbudowany został w latach 1971-1972 na miejscu poprzedniego, ryglowego z 1672 r., z którego pozostała tylko wieża z XIX w. Nowy obiekt, bez wyodrębnionego prezbiterium, wybudowano z cegły i od zewnątrz otynkowano³⁴.

W Czaplinku, na początku, duszpasterze mieszkali na plebani usytuowanej na przeciwko kościoła. Za zgodą kurii gorzowskiej z 20 XII 1971 r., dekretem WRN w Koszalinie z 29 VI 1971 r., Zgromadzenie Salezjańskie otrzymało na własność zajmowany dotąd dom mieszkalny przy ul. Moniuszki 20 z zabudowaniami i otaczającym terenem³⁵.

5. WYBRANE FORMY DZIAŁALNOŚCI DUSZPASTERSKIEJ I MŁODZIEŻOWEJ

Wówczas, kiedy parafię w Czaplinku obsługiwał sam ks. B. Zawada, odprawiał on w kościele głównym dwie msze św. o godz. 9.00 i 11.00, a trzecią w którymś z kościołów filialnych. W miarę, jak wzrastała liczba księży obsługujących parafię, systematycznie wzrastała również liczba sprawowanych w świątyniach eucharystii. Od 1945 r. uroczyscie sprawowane liturgie uświetniał śpiewem chór parafialny, później czynił to młodzieżowy zespół muzyczny i schola dziecięca³⁶. W 1987 r. na terenie parafii istniało aż 10 punktów katechetycznych, a w 1998 r. nauka religii prowadzona była w 4 przedszkolach, 5 szkołach podstawowych, 2 szkołach zawodowych i jednej ponadgimnazjalnej³⁷. Czaplinek zawsze należał do prężnych ośrodków pracy z młodzieżą, która od lat gromadziła się w oratorium św. Jana Bosko³⁸.

Już w 1945 r. funkcjonowało kółko ministrantów. Przeprowadzano ponadto dla ministrantów dni skupienia, w których uczestniczyli również ministranci z sąsiednich parafii prowadzonych przez duchowieństwo diecezjalne dekanatu. Rezultaty pracy z ministrantami i służbą liturgiczną najlepiej odzwierciedlają powołania kapłańskie i zakonne, a taki wybrali: ks. Mariusz Chamarczuk SDB, ks. Marian Ciszewski SDB, ks. Władysław Ciszewski SDB (+29 VII 2013 - Warszawa), ks. Zbigniew Grzegorzewski, ks. Piotr Grzymała SDB, br. Janusz Łojek OFMConv, ks. Stanisław Pikor SDB, ks. Bernard Popowski SDB (+27 VIII 1999 - Bambo Namaliga, Uganda) ks. Remigiusz Popowski SDB, ko. Stefan Sieradz SDB, ks. Jerzy Szurgot SDB, ks. Worsowicz CR, o. Roman Zamojć CSsR, s. Maria Grzyb CMW, s. Józefa

³³ Por. *Kronika diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej*, opr. M. Czerner, Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołobrzeka, Koszalin 1995, s. 99.

³⁴ Por. ASIP. T. *Czaplinek...*, b. pag.; *SDKK* 1982, s. 87; *Informator o Czaplinku...*, b. pag.

³⁵ Por. J. Pietrzykowski, *Obecność Salezjanów...*, s. 91; L. Kaliński, *Rodzina Salezjańska...*, s. 229.

³⁶ Por. APŚTC. *Kronika parafii...*, b. pag.; J. Pietrzykowski, *Obecność Salezjanów...*, s. 205-206.

³⁷ Por. *SDKK* 1989, s. 124-125.

³⁸ Por. J. Wąsowicz, *Historia salezjańskiej inspektorii...*, s. 112; *Czaplinek*, Biuletyn SWS 3(1998)10, s. 7.

Madeksza CMW, s. Weronika Popowska MSF, s. Weronika Szymukowicz CMW, s. Dorota Worsowicz CMW³⁹. Po I wonie światowej utworzona została Krucjata Eucharystyczna, która liczyła 60 członków i była to jedna z najlepiej prowadzonych organizacji kościelnych w parafii, miała również swoją chorągiew procesyjną. Z czasem jednak zanikła⁴⁰.

W lipcu 1946 r. powstała Caritas. Roztaczała ona opiekę nad biednymi rodzinami, służąc pomocą szczególnie repatriantom z Syberii i innych terenów ZSRR. W ostatnich latach Caritas reaktywowano⁴¹. W 1947 r. powstały „Kółka” Żywego Różańca wszystkich stanów⁴² i rozwijają się do dziś. Przez kilkanaście lat funkcjonują również Wspólnota Drogi Odnowy Neokatechumenalnej oraz grupa Ruchu Odnowy w Duchu Świętym⁴³.

Nazwa świeckiej gałęzi Rodziny Salezjańskiej kilkakrotnie zmieniała się i w przeszłości nazywano ją: Pomocnicy Salezjańscy, Związek Pomocników Salezjańskich, Salezjańscy Pomocnicy Kościoła, Stowarzyszenie Współpracowników Salezjańskich, a ostatnio nazwano ją Salezjanami Współpracownikami. Ośrodek lokalny Salezjanów Współpracowników w Czaplinku powstał w listopadzie 1975 r., zaś pierwszych 30 współpracowników przyrzeczenia założyło 12 VI 1976 r. na ręce ówczesnego opiekuna Rodziny Salezjańskiej w Inspektorii pw. św. Stanisława Kostki ks. Józefa Króla. Za zasadniczy cel działalności współpracownicy z Czaplinka przyjęli pracę na rzecz rodziny i młodzieży w duchu wiary i miłości we własnym ognisku rodzinnym, starali się przez to dawać przykład innym. Usiłowali również nieść pomoc osobom w podeszłym wieku oraz ludziom chorym i samotnym. Grupa Salezjanów współpracowników rozwijała się i w 1998 r. wspólnota lokalna liczyła 23 członków⁴⁴.

Ruch Światło-Życie w Parafii pw. Świętej Trójcy w Czaplinku zaczął funkcjonować już latach 70. poprzedniego stulecia. Ks. K. Lewandowski od 1979 r. systematycznie organizował na terenie parafii rekolekcje oazowe dla grup Oazy Dzieci Bożych oraz Oazy Nowego Życia. Uczestnictwo w kolejnych stopniach zależało od wieku, lat formacji oraz rozwoju osobowego i religijnego. Specjalnie do celów oazowych wybudowano przy domu salezjańskim w Czaplinku nowy obiekt i do początku lat 90. XX w. istniało tu centrum Ruchu Światło-Życie Inspektorii pw. św. Wojciecha. Organizowano ponadto wewnętrzne spotkania formacyjne, jak szkoła animatorska czy spotkania muzyczne. Od 1979 r. przez Czaplinek przewinęły się tysiące osób ze wspólnot lokalnych Ruchu Światło-Życie⁴⁵.

³⁹ Por. APŚJC. *Kronika parafii...*, b. pag.; H. Olesik, *Czaplinek – Ministranckie dni skupienia*, Nostra 29(1974)4, s. 38; *Parafia pw. Świętej Trójcy w Czaplinku*, <www.koszalin.opoka.org.pl>, (data dostępu: 22.10.2013).

⁴⁰ Por. J. Pietrzykowski, *Obecność Salezjanów...*, s. 228.

⁴¹ Por. K. Chudzicki, *Placówki salezjańskie...*, s. 20.

⁴² Por. B. Zawada, *Kronikarka-Czaplinek...*, s. 166, 180.

⁴³ Por. D. Fechner, *Pół wieku pracy salezjanów w parafii Świętej Rodziny w Pile 1946-1996*, Inspektorat Towarzystwa Salezjańskiego w Pile, Piła 1996, s. 43; SDKK 1998, s. 124.

⁴⁴ Por. *Czaplinek*, Biuletyn SWS 3(1998)10, s. 6-7.

⁴⁵ Por. APŚTC. *Kronika parafii...*, b. pag.; O. Hoffman, *Doświadczenie wspólnoty*, Don Bosco

Nieco później, bo dopiero po transformacji politycznej w Polsce, w Parafii pw. Świętej Trójcy w Czaplinku zaczęło funkcjonować lokalne stowarzyszenie Salezjańskiej Organizacji Sportowej (SALOS), osiągając największe sukcesy w koszykówce. Działają również Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej oraz Salezjańska Pielgrzymka Ewangelizacyjna. Przy parafii istnieją ponadto Klub seniora i Rada duszpastersko-wychowawcza. Ważnym narzędziem ewangelizacyjnym jest parafialny miesięcznik „AVE” i internetowa strona parafii⁴⁶.

6. PODSUMOWANIE

Pierwszym salezjaninem, który 12 VIII 1945 r. podjął pracę duszpasterską w Parafii pw. Świętej Trójcy w Czaplinku był ks. Bernard Zawada. W latach 1945-2013 urząd proboszczów piastowało 12 kapłanów z Towarzystwa Salezjańskiego, a od 1977 r. 8 z nich było równocześnie przełożonymi miejscowej wspólnoty zakonnej Świętej Trójcy, 5 spośród nich zmarło. Od 1947 r. w skład personelu pomocniczego wchodziło 70 księży, z grona tego 26 nie żyje. Kapłanom w pracy duszpasterskiej pomagało 25 kleryków asystentów, 10 z nich otrzymało później święcenia kapłańskie i pozostało w Zgromadzeniu Salezjańskim, 2 już nie żyje. W parafii pracowało również 2 nieżyjących już koadiutorów. W 1952 r. w Czaplinku powstała ponadto wspólnota zakonna sióstr salezjanek.

Poza świątynią parafialną duszpasterze obsługiwali aż 9 kościołów filialnych, dwa z nich, po wyburzeniu starych, zbudowali od nowa. Po wyodrębnieniu z terenu parafii macierzystej i ustanowieniu 3 nowych parafii, aktualnie pozostały do obsługi 2 świątynie zlokalizowane w samym miasteczku: kościół parafialny pw. Trójcy Świętej oraz kościół pomocniczy pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Uruchomiono również punkty odprawiania mszy św. w Krosinie i Psich Głowach. Na początku przy parafii istniał chór, a dziś liturgię uświetnia zespół muzyczny oraz schola dziecięca. Funkcjonuje oratorium i ponad 10 wspólnot parafialnych, część z tych grup ma charakter typowo młodzieżowy. Ukazuje się także miesięcznik parafialny „AVE”.

THE PASTORAL SERVICE OF THE SALESIANS IN THE PARISH OF THE HOLY TRINITY IN CZAPLINEK IN THE YEARS 1945-2013

Summary

The first Salesian who on 12th August, 1945 started a pastoral service in the Parish of the Holy Trinity in Czaplinek was Rev. Bernard Zawada. During the period of 68 years, there were 12 parish priests belonging to the Salesian Congregation. Since 1947 there have been 70 priests among the support personnel, 26 of whom have already passed away. There were also 25 assistant seminarians who helped the priests in their pastoral care. There were also two coadjutors in the parish. Apart from the

(2002)8, s. 10-11.

⁴⁶ Por. *SDKK 2012*, s. 83; <www.czaplinek.salezjanie.pl>, (data dostępu: 26.10.2013).

parish church the priests also served in 9 nearby churches. Two of them were built by the Salesians on the ruins of old churches. After the separation from the parent parish and the constitution of three new parishes, there remain now two churches to serve which are located within the town: the parish church of the Holy Trinity and an auxiliary church of the Exaltation of the Cross. There is also an active oratory and 10 different parish communities.

Keywords: the Salesians, priesthood, parish, priest, Czaplinek

Nota o Autorze: **Eugeniusz Grzegorz Wiązowski**, dr historii – absolwent Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych UKSW w Warszawie; mgr teologii – absolwent Wydziału Teologicznego UAM w Poznaniu. Autor kilkuset artykułów w miesięcznikach, dwutygodnikach i dziennikach ogólnopolskich, regionalnych oraz lokalnych. Obszar zainteresowań naukowo-badawczych: historia nowożytna, historia Kościoła, socjologia, filologia polska, teologia, filozofia.

Słowa kluczowe: salezjanie, duszpasterstwo, parafia, ksiądz, Czaplinek